

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕРНОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Нікішина О.В.

Визначено особливості та недоліки діючого механізму державного регулювання внутрішнього ринку зерна. Обґрунтовано пріоритетні напрями його реформування, орієнтовані на активізацію відтворювальної функції зернового ринку.

Постановка проблеми. В умовах загострення проблеми світової продовольчої безпеки особливої актуальності та значимості набуває завдання стабільного розвитку зернового ринку, який складає основу сільськогосподарського виробництва та всього аграрного ринку України. Ринок зерна є системоутворюючим інтегрованим державним ринком, розвиток якого стимулює діяльність інших внутрішніх продовольчих ринків. Сьогодні зернове виробництво може стати ключовим елементом в організаційно-економічному механізмі виходу українського агропромислового комплексу із стану системної кризи, що обумовлює необхідність підвищення ефективності діючої системи державного регулювання ринку зерна та наукового обґрунтування пріоритетів національної зернової і аграрної політики.

Аналіз досягнень та публікацій. Теоретико-методологічні засади формування та реалізації державної політики щодо регулювання та управління зерновим ринком знайшли відображення в наукових працях Бойка В., Ганганова В., Кропивка М., Кузнецової І., Олійника О, Саблука П., Черненка С. та інших науковців. Однак існуючі дослідження носять переважно теоретичну спрямованість, не мають практичного виходу на механізми державного регулювання, що визначає об'єктивну необхідність обґрунтування соціально-економічних пріоритетів сучасної національної зернової політики і головних напрямів реформування регуляторного механізму у відповідності до ідентифікованих пріоритетів.

Мета статті – обґрунтування ключових пріоритетів механізму державного регулювання внутрішнього ринку зерна – окреслила низку завдань:

- визначення «вузьких» місць у діючому механізмі цінового регулювання та їх трансформаційного впливу на відтворювальні процеси зернового ринку;
- ідентифікація пріоритетів національної зернової політики в контексті активізації відтворювальної функції стратегічних продовольчих ринків країни;

▪ обґрунтування головних напрямів реформування регуляторного механізму у відповідності до ідентифікованих пріоритетів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головними складовими діючого механізму державного регулювання українського ринку зернових культур є: цінове регулювання, регулювання доступу на ринок (ліцензування діяльності суб'єктів), технічне регулювання (регулювання якості) та антимонопольне регулювання конкуренції. Основу регуляторного механізму формує система цінового регулювання. Сьогодні дана система знаходиться у кризовому стані, про що свідчать численні та несистемні зміни у ціновому законодавстві, надмірне використання адміністративних («ручних») важелів управління, цінова нестабільність та інформаційна непрозорість зернового ринку. Для об'єктивної оцінки ефективності механізму цінового регулювання доцільно проаналізувати вектори впливу його головних складових, визначених Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» (далі – Закон) [1], на відтворювальні процеси внутрішнього ринку зерна. Результати аналізу узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Головні складові механізму державного цінового регулювання та їх вплив на відтворювальні процеси внутрішнього зернового ринку

<i>Назва</i>	<i>Недоліки</i>	<i>вплив на відтворювальні процеси</i>
Фінансові інтервенції (ст. 7 Закону)	1. Недостатність фінансового забезпечення АФ 2. Низький рівень закупівельних цін (в основу розрахунку мінімальної інтервенційної ціни покладено рівень рентабельності, не менше 10 %) (ст. 4.3. Закону) 3. Недовіра до АФ безпосередніх зерновиробників	1. Обмежений вплив на цінову кон'юнктуру зернового ринку 2. Просте відтворення ресурсного потенціалу 3. Непоширений канал збуту зерна
Товарні інтервенції (ст. 6 Закону)	1. Обмежене коло застосування 2. Відсутність запасів певних зернових культур для їх продажу в періоди стрімкого зростання попиту	1. Не компенсують витратність фінансових інтервенцій АФ 2. Імпорт зерна
Тимчасове адміністративне регулювання (ст. 8 Закону)	1. Несистемність адміністративних заходів 2. Непрозорість, неправомірність розподілу експортних квот між зерноекспортерами 3. Ціновий тиск на борошномельно-круп'яні підприємства	1. Дестабілізуючий вплив на цінову кон'юнктуру 2. Поглиблення непропорційного міжсекторного розподілу доходів

Головною формою цінової підтримки вітчизняних зерновиробників є фінансові та товарні інтервенції, що здійснюються Аграрним фондом (далі – АФ) на організованому аграрному ринку. Практика фінансових інтервенцій переконливо свідчить, що головним недоліком у механізмі їх реалізації є недостатність фінансового забезпечення АФ, яка, з одного боку, неспроможна підтримати внутрішні ціни виробників, з іншого, орієнтована лише на просте відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору ринку, закладаючи в розрахунок закупівельної ціни мінімальний рівень рентабельності зерновиробництва (близько 10 %). Мінімальні ціни фінансових інтервенцій у сполученні з низькою платіжною дисципліною державного агента, проявом якої є затримки та часткові розрахунки з виробниками, є головними причинами того, що держзакупівлі не стали поширеним організованим збутовим каналом. Необхідність виплати кредитів і відсотків, покриття кредиторської заборгованості та поточних витрат призводять до того, що сільгоспвиробники надають перевагу реалізації продукції зернотрейдерам за готівку. Відповідно, неорганізовані збутові канали, через які сьогодні реалізується більше 80 % зернових, домінують над прозорими схемами реалізації, загострюючи проблему необ'єктивного визначення “класності” культур, і, як наслідок, посилення цінової залежності аграріїв від іноземних зерноекспортерів.

За своєю економічною природою товарні інтервенції покликані частково компенсувати витратність фінансових інтервенцій, однак відсутність достатніх запасів зернових культур у періоди стрімкого зростання попиту на них не дозволяє функціонувати механізму інтервенцій за принципом самоокупності. Зерно, придбане у виробників, державні агенти переробляють у борошно та реалізують його за мінімальними цінами, стримуючи таким чином зростання цін на соціально значимі види продукції борошномельно-круп'яних підприємств.

Застосування адміністративних методів цінового регулювання (див. табл. 1) покликано нейтралізувати погрози продовольчій безпеці держави, однак несистемність, необґрунтованість та непрозорість механізму їх впровадження часто очікуваний позитивний ефект перетворюють в негативний. Так, встановлення граничних цін продажу гречаної крупи на початку 2011 р. призвело до різкого скорочення її пропозиції та зростання обсягів «тіньової» реалізації круповиробників [2]. Використання «ручних» важелів управління часто здійснює дестабілізуючий вплив на цінову кон'юнктуру ринку, штучно стримуючи зростання внутрішніх цін на зерно і продукти його переробки, та поглиблює непропорційний розподіл доходів між секторами ринку, зокрема, аграрним та інфраструктурним, загострюючи тим самим протиріччя економічних інтересів суб'єктів даних секторів [3]. Загалом

методи адміністративного регулювання орієнтовані на збалансування певної цінової ситуації, тоді як ефективно управління зерновим ринком повинно базуватися на науково обґрунтованих довгостроковій концепції його розвитку та соціально-економічних пріоритетах національної зернової політики. У сучасних умовах аграрна політика розвинутих країн орієнтована на продовольче самозабезпечення шляхом стимулювання внутрішнього виробництва основних продуктів харчування, їх експорту на зовнішні ринки за одночасного обмеження імпорту. В Україні аграрна політика, зокрема, зернова, зазнала трансформаційних перекосів, замістивши домінанту державних інтересів пріоритетом експорту сільськогосподарських культур. Наслідком таких трансформацій стала сировинна орієнтація українського агроекспорту та скорочення обсягів виробництв підприємств зернопереробного комплексу.

Так, у 2010 р. порівняно з 1990 р. обсяги виробництва борошна зменшилися на 64,35 %, круп – на 58,94 %, хлібобулочних та макаронних виробів, відповідно, на 72,75 та 70,28 % (таблиця 2). Водночас валовий збір зернових культур скоротився всього на 9,76 %; рівень варіації даного показника визначався, передусім, погодними умовами певного року. Зменшення продовольчого споживання зерна сприяло активізації його експорту, обумовивши негативні трансформації в видовій структурі зернового виробництва. Так, домінування фуражних зернових у структурі валового збору викликано як відносно низькою собівартістю їх вирощування, так і вищим експортним попитом порівняно з продовольчим зерном. Водночас дефіцит високоякісної пшениці твердих сортів для хлібопекарського та макаронного виробництва держава покриває імпортованими сировиною або готовим продуктом, генеруючи тим самим фінансові та соціальні втрати від скорочення виробничих циклів внутрішніх продовольчих ринків.

Динаміка змін виробництва комбікормів в Україні визначається динамікою поголів'я худоби та птиці (таблиця 3). Так, згідно статистичним даним, у 2010 р. порівняно з 1990 р. поголів'я ВРХ зменшилося на 79,83 %, у т.ч. корів – на 66,47 %, поголів'я свиней – на 67,27 %, овець та кіз – на 80,78 %, птиці – на 30,38 %, що обумовило скорочення комбікормового виробництва на 54,55 %. Дещо нижчий порівняно з іншими ланками зернопереробного комплексу темп скорочення виробництва комбікормів (див. табл. 2) став наслідком позитивних зрушень у птахівництві з 2006 р (див. табл. 3).

Стійка тенденція до скорочення поголів'я худоби, незважаючи на активну державну підтримку тваринництва, генерує низку трансформацій на суміжних продовольчих ринках: на зерновому – зменшення комбікормового виробництва, експорт фуражного зерна; на ринку м'ясо-молочних продуктів — імпорт дешевої низькоякісної сировини, згортання експортних можливостей вітчизняних підприємств.

Таблиця 2
Динаміка виробництва зерна та продуктів його переробки в Україні, тис. тонн*

Види продукції	Роки										Відхилення, %	
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	(9-2)/2	(9-3)/3		
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
1. Зернові культури, млн. т.	51,01	24,46	38,02	34,26	29,3 0	53,2 9	46,03	39,23	-9,76	88,18		
2. Боршно	7671	3076	2944	2696	2908	3030	2735	2883	-64,35	-11,09		
3. Крупи	962	296	342	322	318	363	395	358	-58,94	33,45		
4. Хлібобулочні вироби	6701	2464	2264	2160	2034	1978	1826	1902	-72,75	-25,89		
5. Макаронні вироби	360	117	104	108	107	113	107	110	-70,28	-8,55		
6. Комбікорми	1650 0	1100	3100	2822	4950	5850	7500	7230	-54,55	581,82		

* Розраховано за даними Держкомстату України [4]

Динаміка поголів'я худоби і птиці в Україні, млн. голів*

Види тварин	Роки										Відхилення, %	
	1990	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	(9-2)/2	(9-3)/3		
І	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
1. Велика рогата худоба (ВРХ) у т.ч. корови	25,19	19,62	10,63	6,90	6,51	6,18	5,49	5,08	-	79,83	-	-52,21
2. Свині	8,53	7,82	5,43	3,93	3,64	3,35	3,10	2,86	-	66,47	-	-47,33
3. Вівці та кози	19,95	13,95	10,07	6,47	7,05	8,06	7,02	6,53	-	67,27	-	-35,15
4. Птиця	9,00	5,57	1,88	1,75	1,63	1,62	1,68	1,73	-	80,78	-	-7,98
	255,1	164,9	126,1	152,8	162,0	166,5	169,3	177,6	-	30,38	-	40,84

* Розраховано за даними Держкомстату України [4]

Такі трансформації не відповідають державним інтересам, оскільки вони знищують відтворювальну функцію товарних ринків, фінансуючи переробну промисловість розвинених країн. Проведений аналіз динаміки співвідношень експортно-імпортних операцій сільськогосподарських продуктів підтверджує дане твердження (таблиця 4).

Так, у 2010 р. імпорт м'яса та харчових субпродуктів склав 458 млн. дол., збільшившись порівняно з 2001 р. у 6,1 рази, водночас експорт даного товару досягнув лише 90 млн. дол., зменшившись порівняно з 2001 р. у 1,7 рази. Сальдо зовнішньоекономічної діяльності за товарною групою I у звітному періоді досягнуло від'ємного значення – 470 млн. дол., тоді як у 2001 р. даний показник був позитивним і дорівнював 272 млн. дол. (див табл. 4). У структурі експорту продуктів тваринництва домінують молочні продукти (84,1 % у 2010 р.), тоді як у структурі їх імпорту переважають м'ясні (36,9 %). У структурі експорту рослинницької продукції 62 % припадає на частку зернових культур і лише 2 % на продукцію БКП. Загалом позитивне сальдо за товарною групою II (2735 млн. дол. у 2010 р.) на 84,9 % сформувалося за рахунок домінуючого експорту зерна, а не продуктів його переробки (див табл. 4).

Відповідно, подолання негативних та спрямування нових трансформацій у русло активізації відтворювальної функції зернового та суміжних з ним ринків є одним із головних завдань державної аграрної політики. З одного боку, активізація відтворювальної функції внутрішніх продовольчих ринків в умовах системної кризи є дієвим засобом переходу до інноваційної моделі економічного зростання, з іншого, відповідає сучасній аграрній політиці розвинених країн, орієнтованій на продовольче самозабезпечення держав.

Враховуючи вищевикладене, до головних соціально-економічних пріоритетів національної зернової політики доцільно віднести такі:

- стимулювання виробництва доданої вартості товару на зерновому та суміжних продовольчих ринках;
- стимулювання експорту готових продуктів зернопереробки, зменшення обсягів імпорту окремих видів зернових культур;
- підтримання рівноваги міжсекторних товарних і фінансових балансів ринку.

Головні напрями реформування діючого механізму державного регулювання внутрішнього зернового ринку у відповідності до ідентифікованих ключових пріоритетів національної зернової політики узагальнено в таблиці 5.

Реалізація першого пріоритету вимагає спрямування регулятивних заходів у русло відродження внутрішнього попиту на зерно шляхом ефективної підтримки підприємств зернопереробного комплексу (див. табл. 5).

**Динаміка та структура експортно-імпортних операцій деяких продуктів
тваринництва та рослинництва, млн. дол. США***

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Роки							Структура, %	
	2001	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001	2010
<i>ЕКСПОРТ</i>									
<i>I. Живі тварини, продукти тваринного походження, у т.ч.</i>	454	732	396	747	783	596	771	100,0	100,0
02. М'ясо та харчові субпродукти	159	155	33	105	75	79	90	35,1	11,7
04. Молоко та молочні продукти, яйця, мед	266	554	340	623	690	476	649	58,4	84,1
<i>II. Продукти рослинного походження, у т.ч.</i>	693	1696	1951	1726	5577	5035	3976	100,0	100,0
10. Зернові культури	484	1384	1354	764	3704	3556	2467	69,8	62,0
11. Продукція БКП**	13	29	36	74	180	90	81	1,8	2,0
<i>ІМПОРТ</i>									
<i>I. Живі тварини, продукти тваринного походження, у т.ч.</i>	183	500	649	771	1702	1268	1242	100,0	100,0
02. М'ясо та харчові субпродукти	75	167	161	164	844	569	458	41,1	36,9
04. Молоко та молочні продукти, яйця, мед	22	61	76	100	142	141	135	12,1	10,9
<i>II. Продукти рослинного походження, у т.ч.</i>	266	525	672	861	1462	1260	1564	100,0	100,0
10. Зернові культури	50	58	59	87	147	99	146	18,9	9,3
11. Продукція БКП	37	25	31	71	49	20	27	14,0	18,9
<i>САЛЬДО (+, -)</i>									
<i>I. Живі тварини, продукти тваринного походження, у т.ч.</i>	272	233	-253	-24	-919	-672	-470	X	X
02. М'ясо та харчові субпродукти	84	-12	-128	-59	-769	-489	-368	X	X
04. Молоко та молочні продукти, яйця, мед	244	492	264	523	549	336	513	X	X
<i>II. Продукти рослинного походження, у т.ч.</i>	511	1196	1302	955	3875	3767	2735	X	X
10. Зернові культури	433	1327	1295	677	3557	3458	2322	X	X
11. Продукція БКП	-24	4	5	3	131	69	53	X	X

* — розраховано за даними Держкомстату України;

** БКП — борошномельно-круп'яна промисловість

Оскільки більшість видів круп та деякі сорти борошна є об'єктами державного цінового регулювання, рентабельність їх виробництва є невисокою – не більше 7 %. Відповідно, зменшення тиску адміністративного ціноутворення на соціально значимі продукти дозволить борошномельно-круп'яним підприємствам активізувати інвестиційно-інноваційні процеси, що має важливе значення для виробництва високоякісної екологічно безпечної продукції, конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Головні напрями реформування механізму державного регулювання внутрішнього ринку зернових культур

Пріоритети	Регуляторні заходи	Види на відносельні проєкти
<p>1. Стимулювання виробництва доданої вартості товару</p>	<p>1. Державна підтримка зернопереробних підприємств: – зменшення тиску адміністративного ціноутворення на соєвально значимі види продукції; – забезпечення підприємств якісною сировиною із Держрезерву в періоди активного зростання попиту; – преференції інноваційним виробникам; – допомога підприємствам в освоєнні зовнішніх ринків збуту продукції, зокрема, борошна</p> <p>2. Системні реформи щодо розвитку тваринництва</p>	<p>1. Становлення та розвиток інтегрованих продовольчих ринків</p> <p>2. Зростання внутрішнього попиту на зернові культури</p> <p>3. Збільшення податкових надходжень, створення додаткових робочих місць</p> <p>4. Зниження залежності аграрного сектору ринку від експорту зерна</p>
<p>2. Стимулювання експорту готових продуктів</p>	<p>1. Додаткові квоти на експорт зерна тям трейдерам, які експортують готові продукти зернопереробки</p> <p>2. Премія аграріям за додаткові посіви культур, що імпортують-ся (продовольчої пшениці твердих сортів, гречки, жита тощо)</p>	<p>1. Подолання сировинної орієнтації українського агроекспорту</p> <p>2. Скорочення імпорту сировини</p> <p>3. Розвиток зернопереробного комплексу</p>
<p>3. Підтримання рівноваги міжсекторних балансів ринку</p>	<p>1. Підвищення рівня мінімальних інтервенційних цін зерна, висока платіжна дисципліна АФ</p> <p>2. Підтримка створення регіональних оптових ринків сільськогосподарської продукції (ОРСП)</p> <p>3. Державний контроль за обсягами та ціновими співвідношеннями експорту/імпорту культур</p>	<p>1. Активізація організованих каналів збуту зерна</p> <p>2. Зменшення цінової залежності виробників від зерноекспортерів</p> <p>3. Високий рівень продовольчої безпеки держави та її регіонів</p>

Іншим заходом, покликаним стабілізувати діяльність зернопереробних підприємств, є гарантоване їх забезпечення сировиною із Державного резерву в періоди активного зростання попиту. Дефіцит гречки, створений на внутрішньому ринку на початку 2011р., призвів до втрат круп'яних підприємств, держави та населення, переконливо довівши важливість формування стратегічних продовольчих запасів країни. Слід відзначити, що безконтрольний експорт високоякісної української круп'яної сировини є однією з головних причин її дефіциту на внутрішньому ринку та зростання вартості круп.

Імпорт гречки у 2007 р. з Росії (1,99 тис. т) та у 2011 р. з Китаю (20 тис. т [2]) є наочним свідченням втрат держави від несистемної регуляторної політики. Відповідно, державний контроль за обсягами та ціновими співвідношеннями експорту/імпорту зернових культур постає об'єктивно необхідним заходом для реалізації усіх ідентифікованих пріоритетів національної зернової політики.

Стабільний розвиток вітчизняних борошномельних підприємств залежить від успішного вирішення двох завдань: організації виробництва продукції, на яку існує незадоволений попит на внутрішньому ринку, та освоєння зовнішніх ринків збуту. В Україні потужності із виробництва борошна оцінюються на рівні 10 млн. тонн, однак коефіцієнт їх використання у 2010 р. склав всього 28,8 % (див. табл. 2). Освоєння зовнішніх ринків збуту генерує питання сертифікації продукції, відповідності її якості міжнародним нормам, формування довгострокової маркетингової стратегії тощо. Державна допомога у їх вирішенні може надаватися у формі стимулювання трейдерів до експорту українського борошна шляхом виділення їм додаткової квоти на експорт зерна.

Слід відзначити, що трейдери мають досвід експорту продуктів зернопереробки: у 2007/08 МР вони активно постачали українське борошно на світовий ринок (роль стимулу відіграли експортні квоти на зерно), як наслідок, обсяги його експорту зросли у 12,6 разів (з 17,86 тис. т у 2006/07 МР до 225,77 тис. т у 2007/08 МР) [5].

Можливості нарощування комбікормового виробництва визначаються станом розвитку тваринництва, яке сьогодні потребує системних реформ, орієнтованих на подолання кризових явищ. При цьому важливо забезпечити подвійний зв'язок між трансформаціями на суміжних ринках, підтримуючи, перш за все, великі комбікормові підприємства, рівень завантаження яких складає близько 10 %. Так, пільгове кредитування для виробництва продукції тваринництва може стати механізмом стимулювання використання комбікормів, вироблених високопродуктивними заводами, як головної умови отримання кредиту, що дозволить зменшити їх виробничі витрати і, відповідно, ціну продукції. Загалом становлення концепції раціонального харчування

стимулюватиме приріст внутрішнього попиту на фуражне зерно для нарощування обсягів виробництва продукції тваринництва. Проведені розрахунки на основі різниці між раціональною нормою та фактичним її споживанням, витрат кормів на одиницю тваринницької продукції та коефіцієнтів перерахунку однієї кормової одиниці на фуражне зерно, визначили приріст внутрішнього попиту у розмірі 11,4 млн. т культур для додаткового виробництва 12,8 млн. т комбікормової продукції (таблиця 6).

Таблиця 6

Розрахунок додаткового внутрішнього попиту на зерно для приросту продукції тваринництва*

Види продукції тваринництва	Фактичне споживання на рік, кг / чол.	Раціональна норма споживання на рік, кг / чол.	Різниця між раціональною нормою та фактичним споживанням		Витрати кормів на одиницю продукції	Внутрішній попит, тис. тонн	
			кг / чол.	всього, тис. тонн		Кормів	Зерна
1. М'ясо та м'ясопродукти	57,6	83	25,4	1167,5	4,4	5136,8	4397,1
2. Молоко і молочні продукти	237,6	380	142,4	6545,1	0,3	1963,5	1653,3
3. Яйця, шт.	240	290	50	2298,1	2,5	5745,4	5314,5
Всього	—	—	—	—	—	12845,7	11364,9

* Розраховано за даними Держкомстату України [4] та аналітичних видань [6]

Реалізація другого пріоритету (див. табл. 5) може здійснюватися шляхом стимулювання трейдерів до експорту продуктів зернопереробки (наприклад, у формі надання додаткових квот на експорт зерна), а також заохочення аграріїв до вирощування тих культур, які найчастіше імпортуються. Так, запровадження премії зерновиробникам за додаткові посіви продовольчої пшениці твердих сортів дозволить забезпечити вітчизняні макаронні підприємства високоякісною сировиною для виробництва макаронів групи «А», що сприятиме зменшенню імпорту товарів даної категорії. Підтримання рівноваги міжсекторних товарних і фінансових балансів зернового ринку передбачає відповідність фінансових потоків створеній різносекторними суб'єктами доданої вартості товару, що обумовлює необхідність побудови моделі підтримання балансу економічних інтересів суб'єктів інтегрованого ринку зерна [3].

Загалом реалізація ключових пріоритетів регуляторного механізму ринку зернових культур покликана забезпечити високий рівень продовольчої безпеки країни та її регіонів. У 2010 р. середньодушове виробництво зерна в Україні за винятком експорту склало 570 кг, що значно нижче розвинених країн (так, у США аналогічний показник

досягнув 978 кг, Канаді – 1057 кг, Франції – 839 кг [6]). Згідно проведеним у таблиці 6 розрахункам, відродження внутрішнього попиту дозволить підвищити середньодушкове споживання зерна до раціонального рівня, встановленого FAO – 830кг / чол [7].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, у ході проведеного дослідження було встановлено, що характерними рисами діючого механізму державного цінового регулювання зернового ринку є недостатність фінансового забезпечення, несистемність і непрозорість адміністративних заходів, орієнтація на ситуативне, а не науково обгрунтоване управління. Наслідком незбалансованої регуляторної політики стала низка трансформаційних перекосів у розвитку стратегічних продовольчих ринків країни, як то: скорочення обсягів виробництва зернопереробних підприємств, кризовий стан тваринництва, сировинна орієнтація агроекспорту, імпорт низькоякісної м'ясної сировини тощо. Такі трансформації, підриваючи відтворювальну функцію внутрішніх ринків, не відповідають ключовим інтересам держави.

Активізація відтворювальної функції зернового та суміжного з ним ринків обумовлює необхідність реформування діючого регуляторного механізму у відповідності до пріоритетів національної зернової політики, головними з яких є: підтримка виробництва доданої вартості товару, стимулювання експорту готових продуктів зернопереробки за одночасного скорочення імпорту окремих культур, підтримання рівноваги міжсекторних товарних і фінансових балансів ринку. Реалізація даних пріоритетів орієнтована на відродження внутрішнього попиту на зерно, розвиток зернопереробного комплексу, активізацію організованих збутових мереж, подолання цінової залежності виробників від зерноекспортерів, формування внутрішніх продовольчих ринків з повним відтворювальним циклом, що є необхідною умовою сталого економічного зростання держави та високого рівня її продовольчої безпеки.

Література

1. Про державну підтримку сільського господарства України [Електронний ресурс]: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Дикаленко М. Саботажное плавание / М. Дикаленко, Э.В. Московчук // Бизнес. – 2011. – №6 (941). – С. 45 – 46.
3. Нікішина О.В. Баланс інтересів: критерій раціональності економічних відносин (на прикладі державного ринку зерна) / О.В. Нікішина // Економіка харчової промисловості. – 2010. – №4. – С. 42 – 48.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Мадай А. Меленхолия / А. Мадай, Г. Татаренко // Бизнес. –

2010. – №18 – 19. – С. 63 – 65.

6. Кузнецова І. Яка ж роль відведена Україні в світовому виробництві та експорті зерна? / І. Кузнецова // Зерно і хліб. – 2008. – №2. – С. 3 – 6.

7. Сайт Агентства з питань продовольства і сільського господарства ООН (Food Agriculture Organization). [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www. fao. org](http://www.fao.org).

Abstract

Nikishina O.V.

Priorities of the government regulation market grain of the Ukraine

The certain particularities acting mechanism of the government regulation of the home market grain. The are motivated priority directions to his reformatations, oriented on activation of the functions reproduction market grain.